

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

Asia: 116/2018 VNS 1/2018 vp Valtioneuvoston selonteko julkisen talouden suunnitelmasta vuosille 2019—2022

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry kiittää mahdollisuudesta esittää asiantuntijalausuntonsa asiassa ja esittää näkemyksensä seuraavaa:

1. Lomarahaleikkauksen kompensointi kehyskauden lopulla

Kiky-sopimuksessa sovittiin, että yksityisen työntäjän sairausvakuutusmaksun alennus rahoitetaan leikkaamalla valtion ja kuntien työntekijöiden lomarahoja kolmena vuotena. Valtio leikkaa vastaavalla summalla kuntien valtionosuuksia.

Sairausvakuutusmaksua alennettiin noin yksi prosenttiyksikkö vuosina 2017–2019. Maksun pysyväksi alennukseksi jää vuodesta 2020 eteenpäin 0,58 prosenttiyksikköä.

Vuonna 2020 tulee toimia käänteisesti verrattuna vuoteen 2017 eli palauttaa yksityisen työntäjän sairausvakuutusmaksun noususta valtiontalouteen syntyvä liikkumatila nostamalla kuntien valtionosuuksia.

Valtiontaloudellisesti liikkumavara syntyy yksityisen työntäjän sairausvakuutusmaksun noususta. Tämä maksu-ura on sovittu kiky-sopimuksessa.

Fiskaalisesti asia näyttäytyy seuraavalla tavalla:

- 2019 työntäjän sairausvakuutusmaksu on 1,04 prosenttia alempi kuin 2016 (pl. muusta kuin kiky-sopimuksesta johtuvat muutokset).
- 2020 jää pysyvä alennus 0,58 prosenttia; ero vuoteen 2019 on 0,46.
- 2019–20 yksityisen työntäjän sairausvakuutusmaksu nousee 0,46 prosenttia (pl. muut kuin kiky-sopimuksesta johtuvat muutokset), mikä lisää maksun tuottoa n. 300 miljoonaa euroa (eli vahvistaa valtiontaloutta).

2. Palkkaharmonisointi ja työsuhteen irtisanomissuoja

Hallituksen on taattava uudistuksen valmistelussa maakuntiin siirtyville palkka- ja työehtojen harmonisointi ja varattava siihen riittävät resurssit. Saman työntäjän palveluksessa samaa työtä tekevien on saatava vastaavista tehtävistä samaa palkkaa. Työehdot eivät voi pitkään poiketa toisistaan.

Palkkaharmonisoinnissa on otettava huomioon asiaa koskeva oikeuskäytäntö ja erityisesti työtuomioistuimen päätös TT 2018:18 jonka mukaan palkkojen tasoittamisvelvollisuus tulee tapahtua nostamalla matalimpia palkkoja saavien palkat korkeampaa palkkaa saavien tasolle.

TT:2018:18: Työnantaja oli maksanut erälle fysioterapeuteille korkeampaa tehtäväkohtaista palkkaa kuin samaa työtä tekeville, vaativuustasoltaan samalla tai korkeammalla tasolla oleville fysioterapeuteille.

Tuomiossa katsottiin, ettei työnantaja ollut esittänyt hyväksyttävää, työntekijöiden tehtävistä tai heidän asemastaan johtuvaa perustetta maksaa erisuuruisia tehtäväkohtaisia palkkoja samoista tehtävistä huomattavan pitkän ajan tapahtuneen liikkeenluovutuksen jälkeen. Palkkaerojen tasoittamiseksi ei myöskään ollut enää olemassa suunnitelmaa. Kanne hyväksyttiin ja työnantaja tuomittiin hyvityssakkoon virka- ja työehtosopimuksen tietien rikkomisesta. Myös työnantajajärjestön katsottiin laiminlyöneen valvontavelvollisuutensa asiassa.

Palkkaharmonisoinnin kustannukset tulee kattaa maakunnille täysimääräisinä.

Maan hallituksen ja työmarkkinakeskusjärjestöjen samapalkkaisuusohjelma vuosille 2016–2019 jatkaa edellisen samapalkkaisuusohjelman tavoitetta kaventaa naisten ja miesten palkkaeroa Suomessa. SOMA-uudistuksella on suuri vaikutus samapalkkaisuuteen. Myös tästä näkökulmasta suoritettava palkkaharmonisointi on tärkeä.

Voimaanpanolakiin tulisi kirjata henkilöstön työsuhteen irtisanomissuoja vuoteen 2025 saakka, joka toimii kannustimena maakunnissa tarvittavan työvoiman varmistamisessa. Kyseinen irtisanomissuoja edistää työntekijöiden valmiuksia sopeutua muutokseen ja luo turvallisuutta työelämään.

3. Maakuntien verotusoikeuden säätämiseen tulee valmistautua

Maakuntien taloudellisen aseman turvaaminen edellyttää maakuntaveron käyttöönottoa. Erilaisia alueellisen verotuksen malleja on Euroopassa useita. Suomen perinne, kuntalain kokemukset huomioiden, puoltaa myös maakuntien suurta autonomiaa niiden päättäessä omasta rahoituksestaan.

Maakuntaudistuksen valmisteluun on varattu 95 miljoonaa vuodelle 2019 ja uudistuksen digitaaliseen valmisteluun 98 miljoonaa vuodelle 2019. Lisäksi Vimana oy:tä pääomitetään 30 miljoonalla. Maakuntien omien arvioiden mukaan tarve valmistelun rahoitukselle olisi suurempi: perusvalmistelutyöhön tarvittava rahoitus vuonna 2019 on maakuntien arvion mukaan yhteensä noin 118 milj. ja ICT-valmisteluun 249 milj. (lukujen lähde: kuntaliitto).

Uutena määrärahopäätöksenä hallitus päätti lisätä 100 miljoonaa valinnanvapauspilotteihin. Yhteensä niihin olisi siis käytössä 200 miljoonaa aiemman 100 miljoonan sijasta. Lisäksi nykylaisäädännön mukaisiin pilotteihin on käytössä 30 miljoonaa.

Tässä vaiheessa on siis selvillä maakuntauudistuksen valmistelun rahoitus vuodelle 2019 (perusvalmistelu 95 milj. ja digi 98 milj.), ja lisäksi valinnanvapauspilotteihin on varattu 230 miljoonaa.

Maakuntien rahoituksen alijäämän mittaluokan on arvioitu 2020 alkaen olevan yli miljardi euroa. JHL tekee tiivistä yhteistyötä maakuntien toimijoiden kanssa. Kaikkialla tärkeäksi keskusteluteemaksi nousee valtion ohjauksen keskeisyys erityisesti rahoituksessa sekä tulevaisuuden muutostavoitteeksi maakuntien itsehallinnon vahvistaminen.

Laajalti siis nähdään, että päätösvastuun ja -vallan tulisi olla yksissä käsissä. Maakuntien itsehallinnon vahvistaminen - myös rahoituksesta päättämisen osalta - tulee välttämättömäksi siinä vaiheessa, kun uudistus on toteutettu.

4. Kuntien taloudellinen asema turvattava

SOMA-hankkeen seurauksena kuntien käyttötalousmenot puolittuvat, mutta samaan aikaan pienenevät myös kunnallis- ja yhteisöveron tuotot sekä toimintatulot. JHT:ssä SOMA-uudistus on käsitelty pääosin ilman, että siihen liittyviä riskejä kuntien ja koko julkisen talouden kannalta olisi otettu huomioon.

Kun verotulot puolittuvat, kuntien investointikyky heikkenee. Velat jäävät samalla käytännössä ennalleen.

JHL jakaa vahvasti mm. Kuntaliiton ilmaiseman huolen siitä, että mikäli maakuntatalous ajautuu ennakoimattomiin vaikeuksiin, myös kuntien toimintaan suunnattu valtionosuusraha voi vaarantua haettaessa uusia säätökohteita.

Uudistuksen muutuskustannukset tulisi korvata kunnille täysimääräisesti.

5. Työttömien palvelut ovat vaarassa heikentyä

Kasvupalvelu-uudistus ja palvelumarkkinoiden syntyminen vaativat aikaa. Ne lisäävät epävarmuutta työvoimapalveluiden laadusta ja saatavuudesta.

Maakuntauudistukseen liittyvissä kasvupalveluissa työttömille on turvattava palvelupisteet henkilökohtaiseen asiointiin. Puhelinpalvelu tai sähköiset palvelut eivät riitä vastaamaan palvelutarpeeseen. Palvelupisteissä tulee tarjota työnvälitystä, koulutus- ja uraohjausta sekä mikä tärkeintä moniammatillisena yhteistyönä mm. sosiaali- ja terveyspalveluita.

Vastaavasti kuntien asemaa kasvupalvelu-uudistus heikentää. Jotta näin ei kävisi, tulisi kuntien jatkossakin voida toimia maakunnan järjestämien palveluiden tuottajina kuntana tai yhtiöidensä kautta. Kunnat panostavat tällä hetkellä työllisyyden hoitoon noin miljardi euroa vuodessa. Tämän rahoituksen vähentyminen vaarantaa työllisyyden hoidon. Kuntien omat elinvoimapalvelut ja maakuntien kasvupalvelut tulisi yhteen sovittaa maakunnan ja kuntien yhteistyönä.

Erityisessä vaaravyöhykkeessä ovat kaikkein vaikeimmin työllistyvien palvelut. Ne eivät tule kiinnostamaan alalla toimivia yrityksiä nopeammin työllistyviin verrattuna. Vaikeimmin työllistyvien palvelut on varmistettava velvoittamalla maakunnat järjestämään työhönvalmennusta ja säilytettävä työolosuhteiden järjestelytuki palveluvalikoimassa.

Vuoden 2017 alusta lähtien tehostetusti käyttöön otetut työttömien haastattelut sekä työllistymissuunnitelmien tekeminen on tehtävä lain edellyttämällä tavalla kaikille työttömille. Ensimmäisen vuoden aikana haastatteluita on suoritettu vain puolelle työttömistä ja suoritettu määrä vaihtelee epätasa-arvoisesti maan eri osien välillä. Tavoitteen saavuttaminen vaatii TE-toimistojen henkilöstömäärän lisäystä.

Helsingissä 4.5.2018

Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry

Päivi Niemi-Laine
puheenjohtaja

Håkan Ekström
toimialajohtaja